

Loodusrikas Eesti

Ülevaade põllumajandusmaastike tegevustest (A4, C3)

Tartu Ülikool
Aveliina Helm
10.03.2021

A4 - põllumaade bioloogilise mitmekesisuse meetmete edendamine

- EOÜ - linnusõbralike keskkonnameetmete testimine ja analüüsimine
- UT - valitud keskkonnameetmete mõju elurikkusele (soontaimed, mulla elurikkus, putukad)

TEGEVUSED

- Uued ÜPP keskkonnameetmed on alles väljatöötamisel, tööd algavad 2023-2024
- Lindude elupaigakasutuse maastikuskaalas analüüsid (GPS andmete kasutamine - **rukkirääk**, **nurmkana**, kuldnokk)

Rukkiräägud Toots, Vanevald, Rikald, Ako, Vaido

- GPS-andmed elupaigakasutuse (elupaigad, kodupaiga suurus, valge-pime aeg) kohta juuni-august 2020-2021 Jõgeva- ja Tartumaa põllumajandusmaastikes
- **Esialgsed tulemused (Marja, Elts, Keenberg 2022):**
 - Räägud kasutavad erinevaid elupaikasad ning vahetavad neid tihti, mõni isend (eriti Vanevald) kasutas ka puistut
 - Suvisel perioodil kasutavad eri isendid (kõik isaslinnud) vähemalt 3–7 erinevat elupaika, katavad öösel ca 0.2-0.3 ha ja päeval 0.8-2.1 ha
 - Keskmine kodupiirkonna kogusuurus 25 ha
 - Meeldib maastiku mitmekesisus ja praktikate mitmekesisus
 - Vajadus jätta väikeseid, majandamata rohumaalaid muude alade sees ja vahel, sh kraavide või põõsastike ümbruses

Rukkirääk Tootsi saatjat Türgis leida ei õnnestunud

Hille Hanso

Fenerköy on põllumajandusmaast ümbritsetud piirkond Türgis, Istanbulist 80 km läänes.

■ Rääk Toots sai endale saaja selga 2020. aasta juunis. Foto: Riho Marja

140 | Tüütuja nr 54 • detsember 2022

Mullu suvel pani Eesti Ornitoloogiaühing esimest korda maailmas GPS-saatja rukkiräägule. Sügisel rindas isane rääk Toots liibi Valgevene ja Bulgaria Türgi Traakiase, kus saatja jäi mitmeks kuus signaali edastama ühest ja samast kohast Fenerköy põldude vahel. Pole teada, kas linnul kukkus saatja seljast, sõõdi ta ära või juhtus midagi muud. Et saatja oli terveks jäänud, uuris ornitoloogiaühing, kas ma ei teaks kedagi, kes võiks aidata hinnalist seadeldist otsida. Minu kodus Istanbulis oli kaardil märgitud koordinaatideni u 85 km. Mul autot pole ja enamasti ka aega mitte, kuid tänu juhusele olin hiljuti „Teele ära“ koristusel tutvunud harastusornitoloogi Mert Gürboga. Kuna Liis Keenbergi kiri oli hinge peal – ikkagi meie oma Toots Türgis kaduma läinud –, rääkis Mertile loo ära. Aktiivse linnuvaatlejana ütles ta kobe, et muldugi, lühne otsima, teadus ennekoike, ja organiseeris meile autoga tuttava appi. Nii me majanaaber Marguse, Zeki ja temaga 12. septembri hommikul teele asusimegi.

Traakia sügis on ilus, kuid see toonid ja kuumast suvest väsinud maa, päevalilid krabisevad iga tuulelõhu peale, norutades väsinult ootuses, et neil varsti pika maha võetakse. Fenerköy (tõlkes Majakaküla) on ümbritsetud põllumajandusmaast. Kahjuks paistab, et metsatukkasid ja muid puhkekohti rändlindudele on piirkonnas alles minimaalselt vähe (arvan, et võimaluse korral

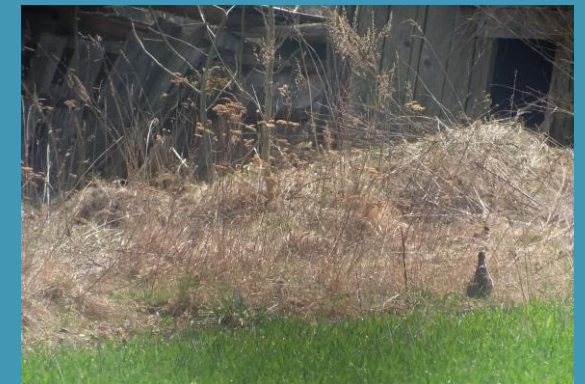
peaksid teised riigid Türgit survestama, et valimatult ei kultiveeritaks kogu maad, vaid kesk-konnahoia kaalutlustel oleksid puhkemetsatukad kohustuslikud, aga see selleks).

Ornitoloogiaühingu antud punkti kaardil taga ajades sõitsime põlluvahetel. Kui tee otsa lõppes, läksime jala edasi. Siis leidsime paiga, kus Toots oli ilmselt veetnud eu viimased tunnid – kuni siidames loodas, et ta raputas gepu maha ja elas vaba mehana edasi.

See, mis kaardil tundus lihtsalt roheline laik põldude vahel, oli padrik, mis oli paiknemise tõttu järsakute ripes kultiveerimisest pääsenud. Seda väis kokku ühe 100 m. Rändlindude ümäl Seal kasvab paar suuremat paplit, mitme meetri kõrgust pilliroogu, lopsakat põldmarja (Türgi oma on viiemillimeetriste okastega), oja, oha-kaid ja hulganisti mulle tundmatuid taimi, millest enamik krimmistas või jättis rõivate külge teravaid seemnekobaraid. Kokku oli moodustunud umbes pooleteise meetri paksune taimevaip, mis oli nii tihe, et läbi põimunud, et maapinda oli peaaegu võimatu märgata. Pinnas oli porine, sest mitmel pool immitas maast allikavett. Tekkinud oli pisike oas, kuhu mahusid rebaspea, arvukalt rotiguse, igasugu putukaid. Kokkuvõttes: välja oli kujunenud omette ökosüsteem, mida inimesed polnud veel ära rikkunud. Mert, Zeki, Margus ja mina jagasime ala ära. Sukeldusime sinna igaüks ise otsast, mina näiteks roomasin

Nurmkanad Sada ja Küllu

GPS-saatjad 2021, elupaigakasutuse monitooring

C3 - loodushoidlikud põllumajandusmaastikud

Taastava põllumajanduse rakendamine näidisalade kujundamise kaudu

Loodushoidlike praktikate rakendamine demoaladel

- koostöö põllumajandustootjatega, tootmisvajaduste analüüs, kaasav planeerimine ja infovahetus
- maastikustruktuuri ja elurikkuse seisundi analüüs
- mullaelustik ja süsinikusidumine
- tootmispraktikate analüüs ja saagikus
- agroökoloogiliste tegevuste planeerimine ja rakendamine
- tulemuslikkuse seire (saagikus, elurikkus, looduse hüved)

Eesmärk: demoalad ca 250 ha, infomaterjalid ning toimivate praktikate levitamine

Loodushoidlike põllumajandusmaastike kujundamine näidispaikeks

Veebiplatvorm valmis ja pidevalt
täienev

 HEAPÖLD

ESILEHT

TEADMISTEPANK

TEGEVUSED

LISAINFO

LOODUSRIIKAS EESTI

KONTAKT

Elurikas ja kliimahoidlik toidutootmine

Siin saad tutvuda heade põllumajandusvõtetega, mis aitavad hoida elurikkust, parandada keskkonnaseisundit ja muldade tervist. Liigume kestliku ning kliimamuutustele vastupidava toidutootmise suunas!

[TUTVU ERINEVATE TEGEVUSTEGA](#)

TOLMELDAMINE

Tolmeldajad tagavad suurema saagikuse ja saagi ühtlasema küpsemise. Enam kui 80% Euroopas kasvatavatest toidutaimedest on putuktoimevad. Tolmeldajate elupaikade tagamine põllumajandusmaastikus on võrreldavusega.

KAHJURITÖRJE

Lehetäide põhjustatud suured saagikaod on eelkõige seotud põllumajanduse intensiivistamisega, mis on negatiivselt mõjutanud ka kahjurit looduslike vaenlaste arvukust. Elupaikade tagamine poollooduslike elementide näol aitab soodustada biotõrjet.

MULLATERVIS

Mulla äärmiselt mitmekesisel elurikkusel on oluline roll mullakeskkonna kujundamisel ning seeläbi ka maapealse elustiku ja looduse hüvede tagamisel. Mitmekesine mullaelustik aitab tagada taimede toitainete omastamist ja seeläbi taimede kasvu ning saagikust.

PUHAS VESI

Põldudel kasutatavad väetised, pestitsiidid ja glüfosaat levivad suure tõenäosusega ka teistesse looduslikesse kooslustesse ja veekogudesse, sealhulgas ka joogivette. Puhast vett aitavad tagada orgaanilised väetised, biotõrje eelistamine ning glüfosaadi vältimine.

TOOTLIK TALU

Poollooduslike alade olemasolu ning suur sernaalade tihedus maastikus tõstavad saagikust olulisel määral. Elurikkuse tagamine põldudel võimaldab tolmeldamist, pakub looduslikku biotõrjet ning aitab loobuda väetistest ja pestitsiididest saagikust kaotamata.

Tegevuste nimekiri

TOLMELDAMINE
KAHJURITÕRJE
MULLATERVIS
PUHAS VESI

KOGUNIMEKIRI: elurikkust ja looduse hüvesid soosivad tegevused toidutootmisel (GDrive dokument)

RAJA JA HOOLDA PÕLLUSAARI

RAJA JA SÄILITA HEKKE JA PÕÕSARIBASID

RAJA JA SÄILITA METSASIILUSID JA PUUDE RIDASID

MUUDA OSA VILJELUSMAAST EKSTENSIIVSELT KASUTATAVAKS KARJAMAAKS

RAJA VÄIKSEMAID PÕLDE KOOS SERVADEGA

OTSI JA FILTREERI

Otsi kõikide tegevuste hulgast

Otsi tegevusi ...

Elustikurühmad

Mullaelustik (10) ✕

Looduse hüved

Aluringete reguleerimine (10) ✕

Kus rakendada?

Näita kõiki

Tulemuslikkus

Näita kõiki

Raja ja hoolda põllusaari

! PANE TÄHELE!

TULEMUSLIK TEGEVUS

- Eelkõige on oluline säilitada olemasolevaid põllusaari, sest mida vanemad ja suuremad on saared, seda elurikkamad nad on.
- Uute põllusaarte rajamisel sobitada saar maastikku, kasutades ära olemasolevaid maastikuelemente ning püüda luua looduslähedaselt mitmekesine elupaik.
- Põllusaarele istutada ja külvata kodumaiseid liike, mis pakuvad toitu ja elupaika erinevatele liikidele kogu aasta vältel.
- Hooldamisel säilitada saare tervikut ning soodustada elurikkust.

Mis on põllusaared

Põllusaared on igasuguse kujuga väikesed puude, põõsaste või muu loodusliku taimkattega ala, mis on põllumaast selgesti eristatav [1]. Saarel võib esineda ka suuri kive, kivihunnikuid, karstilehtreid ja muid maastikuelemente.

Milleks on kasulikud

Väikesed metsatukad keset põlde pakuvad elupaika paljudele liigirühmadele (taimed, linnud, imetajad, seened, vihmaussid, lüliljalgsed, s.h. erinevad tolmeldajad, ämblikud, mardikad, kakandilised, tuhatjalgsed, jt) ja varustavad looduse hüvedega (varustamine elupaikadega, kahjurit

ELUSTIKURÜHMAD

LOODUSE HÜVED

- Elupaigad
- Elurikkus

Osalevad tootjad

Otsingud käivad

Tootjad Natura 2000 aladel

Vooremaa Maastikukaitseala

Otepää Looduspark

Matsalu Rahvuspark

Karula Rahvuspark

Koiva-Mustjõe maastikukaitseala

Tootjad väljaspool Natura alasid

Saavad osaleda planeerimisel, teadmiste vahetamisel ja teavitusel.

Vooremaa demoala

Hea põllumajandustootja!

Kutsume sind osa võtma projektist Loodusrikas Eesti. Tegu on 10 aastat kestva Euroopa Liidu LIFE programmi kuuluva projektiga, mille peamiseks eesmärgiks on tagada Eesti maastike, ökosüsteemide ja liikide säilimine ning igapäevane kaasamine loodushoidlikesse tegevustesse. Projekti oluliseks tegutsemisvaldkonnaks on põllumajandusmaastike elurikkuse ja toidutootmise jätkusuutlikkusega seotud teemad.

Põllumajandustootjate ja Tartu Ülikooli teadlaste koostöös rajatakse projekti käigus näidisalad, kus jälgitakse erinevate agroökoloogiliste võtete mõju saagikusele ja elurikkusele. Koostöös ekspertidega leitakse igal näidisalal just need tegevused, mis sobituvad vastavasse maastikku ning kohanduvad tootja eelistustega. Katsetame mulla süsinikusidumist suurendavaid võtteid, tolmeldamist ja looduslikku kahjuritõrjet parandavaid tegevusi ning teisi toidutootmist ja loodushoidu ühendavaid praktikaid. Katsete käigus saadud andmed on tulevikus sisendiks põllumajanduse toetusseemide disainimisel ning Eesti tingimustesse kõige sobivate agroökoloogiliste võtete tuvastamiseks.

Võimalike tegevuste paketi saad tutvuda lehel heapold.ee/tegevused

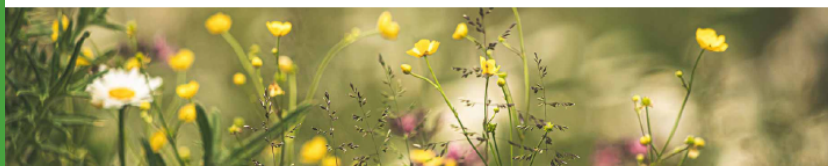
Otsime projektiga liituma põllumajandustootjaid ja maaomanikke, kes hindavad elurikkust ja soovivad koos teadlastega jälgida erinevate tegevuste mõju oma põldude elustikule, mulla seisundile ja saagikusele ning panustada omalt poolt teadmiste ja kogemustega just Eesti oludesse sobivate praktikate juurutamisse.

Eriti pikisilmi on oodatud Natura 2000 aladel paiknevate põllumaade omanikud ja põllumajandustootjad. Seda, kas mõni Sinu põld asub Natura alal, näeb PRIA kaardirakendusest <https://kls.pria.ee/kaart/>

Miks on selline projekt vajalik?

Paljude liikide käekäik sõltub põllumajandusmaastike loodussõbralikkusest ja toidutootmiseks rakendatavatest praktikatest. Mõju on aga vastastikune - ka toidutootmine ise sõltub elurikkusest, muldade tervisest ning meie võimekusest kliimamuutusi leevendada ja nendega kohaneda. Põllumajandusmaastike elurikkus ja viljakad mullad on toidutootmise lahutamatuks osaks.

Loodushoidlikud praktikad põllumajandusmaal aitavad hoida elurikkust ja tagada jätkusuutliku tootmise. Põllumajandusmaastike elurikkus suurendab põllumaade vastupidavust kliimamuutustest tulenevatele ootamatustele, aitab tagada saagikust loodusliku kahjuritõrje abil, tagab tolmeldamishüve säilimise ja mulla elustiku mitmekesisuse.

Miks on Sinul kasulik kaasa lüüa?

Projektis osalemine aitab tuvastada, millised tegevused on just Sinu põldudel kõige sobilikumad, et ühendada tootlik talu ja elurikkuse hoidmine. Saad põhjaliku ülevaate oma põldude elurikkusest (sh mulla elurikkusest ja süsinikusidumisest) ja nende muutmiseks rakendatavate praktikate tulemusena. Projektiga varakult liitudes saad võimaluse oma kogemuste põhjal kaasa rääkida Euroopa rohepöörde suundades ja tegevustes ning vahetada teadmisi teiste tootjatega üle Euroopa, kus erinevaid agroökoloogilisi võtteid üha enam rakendatakse. Tegevuse keskmes ongi põllumajandustootja, kelle kogemus on olulisimaks sisendiks.

Ootame osalejatelt valmisolekut katsetada erinevaid tegevusi, olla Tartu Ülikooli teadlastega pidevas kontaktis ja partnerluses järgnevate aastate jooksul, teha koostööd elurikkuse seiramisel ning tegevuste planeerimisel ja ennekõike soovi hoida elurikkust.

Lisainfo veebilehel heapold.ee

Kontakt

marianne.kaldra@ut.ee 55694673
aveliina.helm@ut.ee 55538679

KESKONNAMINISTERIUM

MAAILMINISTERIUM

KESKONNAAMET

Projekti LIFE-IP ForEst&FarmLand/Loodusrikas Eesti (LIFE18 IP/EE/000007) rahastab Euroopa Liidu LIFE'i programm. See trükk ei kajasta EL LIFE'i programmi ametlikke seisukohti.

Otsime oma meeskonda loodushoidliku põllumajanduse peaspetsialisti

Ootame Tartu Ülikooli tööle eksperti, kes aitaks projekti “Loodusrikas Eesti” käigus välja töötada ja Eesti põldudel rakendada loodushoidliku toidutootmise praktikaid ning tutvustada taastava põllumajanduse põhimõtteid. Otsime põllumajandusliku ning loodusteadusliku kogemusega inimest, kes soovib kaasa aidata kliimamuutustele vastupidavate ja elurikkust toetavate maastike loomisele ning kestlike praktikate juurutamisele.

Peamised tööülesanded:

- taastava põllumajanduse võtete planeerimine ja rakendamine Eesti maastikes;
- suhtluse ja tegevuse koordineerimine projektis kaasa löövate põllumajandustootjatega;
- seire organiseerimine ja läbiviimine koostöös projekti meeskonnaga;
- infoportaali heapõld.ee sisu loomine ja täiendamine;
- teavitustöö sihtrühmade hulgas, koostöö riigiasutuste ja ettevõtetega.

Kandideeri, kui sul on:

- magistri- või doktorikraad loodus- või põllumajandusteaduste valdkonnas;
- huvi loodushoidlike ja jätkusuutlike maakasutuspraktikate vastu;
- varasem kogemus põllumajandusvaldkonnas;
- võime viia end kurssi kiirelt areneva teemaga;
- GIS-i kasutamisoskus;
- hea suhtlusoskus ja kirjalik eneseväljendusoskus;
- autojuhiloa.

Vt
landscape.ut.ee

